

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Totivs Theologiae S. Thomae Aquinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Tertium

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

De vitijs oppositis fortitudini, & primo de timore. Quæstio 125.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38803

reprehensione adulterij, mortem sustinuit.

Ad primum ergo dicendum, quod Christianus dicitur qui Christi est. Dicitur autem aliquis esse Christi, non solum ex eo quod habet fidem Christi, sed etiam ex eo quod Spiritu Christi ad opera virtuosa procedit: secundum illud ad Rom. 8. Si quis Spiritum Christi non habet, hic non est eius. Et etiam ex hoc quod ad imitationem Christi peccatis moritur, secundum illud ad Galat 5. Qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitijs, & concupiscentijs. Et ideo ut Christianus patitur non solum qui patitur pro fidei confessione, quæ fit per verba, sed etiam quicumque patitur pro quocumque bono opere faciendo, vel pro quocumque peccato vitando propter Christum: quia hoc totum pertinet ad fidei protestationem.

Ad secundum dicendum, quod veritas aliarum scientiarum non pertinet ad cultum diuinitatis: & ideo non dicitur esse veritas secundum pietatem. unde nec eius confessio potest esse directe martyrij causa. Sed quia omne mendacium peccatum est, ut supra habitum * est, vitatio mendacij contra quamcumque veritatem fit, in quantum mendacium est peccatum diuinæ legi contrarium, potest esse martyrij causa.

q. 100. 4.
3.

Ad tertium dicendum, quod bonum Reipublicæ est præcipuum inter bona humana: sed bonum diuinum, quod est propria causa martyrij, est potius quam humanum. Quia tamē bonum humanum potest effici diuinum, ut si referatur in Deum: ideo potest esse quodcumque bonum humanum martyrij causa secundum quod in Deum refertur.

QVÆSTIO CXXV.

De timore, in quatuor articulos diuisa.

Dinde considerandum est de vitijs oppositis fortitudini. Et primò, de timore. Secundò, de intimiditate. Tertiò, de audacia.

¶ Circa primum queruntur quatuor.

¶ Primo, utrum timor sit peccatum?

¶ Secundo, utrum opponatur fortitudini?

¶ Ter-

¶ Tertio, vtrum sit peccatum mortale?
 ¶ Quarto, vtrum excuset, vel diminuat peccatum?

ARTIC. I.

Vtrum timor sit peccatum?

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd timor non sit peccatum. Timor enim est passio quædam, vt supra * habitum est. Sed ex passionibus non laudamur neque vituperamur, vt patet in † 2. Ethico. Cùm ergo omne peccatum sit vituperabile, videtur quòd timor non sit peccatum.

634
 * 1. 2. 9.
 23. ar. 4.
 ¶ 9. 42.
 † 6. 5. 5.

¶ 2 Præterea, Nihil quod in lege diuina mandatur, est peccatum: quia lex Domini est immaculata, vt dicitur in Psa. 18. Sed timor mandatur in lege Dei: dicitur enim ad Ephes. 6. Serui, obedite dominis carnalibus cum timore, & tremore. Ergo timor non est peccatum.

¶ 3 Præterea, Nihil quod naturaliter inest homini, est peccatum: quia peccatum est contra naturam, vt * Damasc. dicit in 2. libro. Sed timere est homini naturale. Vnde Philosoph. † dicit in 3. Ethic. quòd erit aliquis insanus, vel sine sensu doloris, si nihil timeat, neque terræ motum, neque inundationes. Ergo timor non est peccatum.

li. 2. ors.
 fid. c. 4.
 ¶ 30.
 † c. 7. in
 med. 1. 5.

SED contra est, quod Dominus dicit Matth. 10. Nolite timere eos qui occidunt corpus. Et Ezech. 2. dicitur, Ne timeas eos, neque sermones eorum metuas.

RESPONDEO dicendum, quòd aliquid dicitur esse peccatum in actibus humanis propter inordinationem. Nam bonum actus humani in ordine quodam consistit, vt ex supra * dictis patet. Est autem hic debitus ordo, vt appetitus regimini rationis subdatur. Ratio autem dicitur aliqua esse fugienda, & aliqua esse prosequenda. Et inter fugienda, quædam dicitur esse magis fugienda, quàm alia. Et similiter etiam inter prosequenda, quædam dicitur esse magis prosequenda, quàm alia; & quantum est bonum prosequendū, tantum

q. 109. a.
 2. ¶ 9.
 114. a. 1.

D 2 est

est aliquod oppositum malum fugiendum. Inde est quòd ratio dicat quædam bona magis esse prosequenda, quàm quædam mala fugienda. Quando ergo appetitus fugit ea quæ ratio dicat esse sustinenda, ne deficiat ab alijs quæ magis prosequi debet: timor inordinatus est, & habet rationem peccati. Quando autem appetitus timendo refugit id quod est secundum rationem fugiendum: tunc appetitus non est inordinatus, nec peccatum.

*l. 2. Ethic.
c. 5. 10. 5.*

Ad primum ergo dicendum, quòd timor communiter dicitur, secundum suam rationem importat uniuersaliter fugam: unde quantum ad hoc non importat rationem boni, vel mali; & similiter est de qualibet alia passione. Et idè Philosophus * dicit, quòd passionibus non sunt laudabiles neque vituperabiles: quia scilicet non laudantur neque vituperantur, qui irascuntur, vel timent, sed qui circa hæc aut ordinatè, aut inordinatè se habent.

Ad secundum dicendum, quòd timor ille, ad quem inducit Apostolus, est conueniens rationi: ut scilicet seruus timeat ne deficiat in obsequijs, quæ domino debet impendere.

Ad tertium dicendum, quòd mala quibus homo resistere non potest, & ex quorum sustinentia nihil boni prouenit homini, ratio dicat esse fugienda: & idè timor talium, non est peccatum.

ARTIC. II.

635

Utrum peccatum timoris opponatur fortitudini?

*1. 2. q. 23
ar. 5.*

gl. ordin.

Ps. 127.

Eff. Au.

l. 1. q. E-

uang. c.

47. 50. 6.

Ad secundum sic proceditur. Videtur, quòd peccatum timoris non opponatur fortitudini. Fortitudo enim est circa pericula mortis, ut supra * habitum est. Sed peccatum timoris non semper pertinet ad pericula mortis: quia super illud Psal. 127. Beati omnes qui timent Dominum, † Glos. dicit, quòd humanus timor est, quo timemus pati pericula carnis, vel perdere mundi bona. Et super illud Matth. 26. Oravit tertio eundem sermonem, &c. dicit * Glos. quòd triplex est malus timor, scilicet timor mortis, timor

vi.

vilitatis, & timor doloris. Non ergo peccatum timoris opponitur fortitudini.

¶ 2 Præterea, Præcipuum quod commendatur in fortitudine, est, quod ipsa exponit se periculis mortis. Sed quandoque aliquis ex timore seruitutis, vel ignominie exponit se morti: sicut * August. in 1. de Ciuit. Dei narrat de Catone, qui vt non incurreret Cæsaris seruitutem, morti se tradidit. Ergo peccatum timoris non opponitur fortitudini, sed magis habet similitudinem cum ipsa.

¶ 3 Præterea, Omnis desperatio procedit ex aliquo timore. Sed desperatio non opponitur fortitudini, sed magis spei, vt supra habitum * est. Ergo neque peccatum timoris opponitur fortitudini.

S E D contra est, quod † Philosoph. in 2. & 3. Ethic. timiditatem ponit fortitudini oppositam.

R E S P O N D E O dicendum, quod sicut supra dictum * est, omnis timor ex amore procedit: nullus enim timeret, nisi contrarium eius quod amat: amor autem non determinatur ad aliquod genus virtutis, vel vitij. Sed amor ordinatus includitur in qualibet virtute: quilibet enim virtuosus amat proprium bonum virtutis. Amor autem inordinatus includitur in quolibet peccato: ex amore enim inordinato procedit inordinata cupiditas. Vnde similiter inordinatus timor includitur in quolibet peccato: sicut auarus timet amissionem pecuniae, intemperatus amissionem voluptatis, & sic de alijs. Sed timor præcipuus est periculorum mortis, vt probatur in * 3. Ethic. Et ideo talis timor inordinatio opponitur fortitudini, quæ est circa pericula mortis. Et propter hoc antonomastice dicitur timiditas fortitudini opponi.

Ad primum ergo dicendum, quod auctoritates illæ loquuntur de timore inordinato communiter sumpto, qui diuersis virtutibus opponi potest.

Ad secundum dicendum, quod actus humani præcipue diiudicantur ex fine, vt ex supra * dictis patet. Ad fortem autem pertinet vt se exponat periculis mortis

c. 24. f. 5.

q. 20. a. 1.

q. 1. 2. 9.

40. a. 9. 4.

† c. 7. f. 5.

* q. 19. a.

3. q. 1. 2.

q. 43. a. 7.

1.

1. 3. a. 6.

10. 5.

1. 2. q. 1.

art. 3. q.

q. 18. a. 6.

D 3 mortis

mortis propter bonum. Sed ille qui se periculis mortis exponit, ut fugiat feruitatem, vel aliquid laboriosum, a timore vincitur: quod est fortitudini contrarium. Vnde Philosoph. * dicit in 3. Ethicor. quod mori fugientem inopiam, vel cupidinem, vel aliquid triste, non est fortis, sed magis timidi. Mollities est enim fugere laboriosa.

e. 7. circa
fn. to. 5.

1. 2. q. 45
art. 2.

Ad tertium dicendum, quod sicut supra * dictum est, sicut spes est principium audaciæ, ita timor est principium desperationis. Vnde sicut ad fortem qui vitur audacia moderatè, præexigitur spes, ita è conuerso, desperatio ex aliquo timore procedit. Non autem oportet quod qualibet desperatio procedat ex timore quolibet, sed ex eo qui est generis sui. Desperatio autem quæ opponitur spei, ad aliud genus refertur, scilicet ad res diuinas: timor autem qui opponitur fortitudini, pertinet ad pericula mortis. Vnde ratio non sequitur.

ARTIC. III.

Vtrum timor sit peccatum mortale?

636

AD tertium sic proceditur. Videtur, quod timor non sit peccatum mortale. Timor enim, ut supra dictum * est, est in irascibili, quæ est pars sensualitatis. Sed in sensualitate est tantum peccatum veniale, ut supra † habitum est. Ergo timor non est peccatum mortale.

1. 2. q. 23
art. 1.

1. 2. q. 74
art. 4.

¶ 2 Præterea, Omne peccatum mortale totaliter cor auertit à Deo. Hoc autem non facit timor: quia super illud iudic. 7. Qui formidolosus est, &c. dicit * gloss. quod timidus est qui primo aspectu ad congressum trepidat, non tamen toto corde terretur, sed reparari, & animari denuò potest. Ergo timor non est peccatum mortale.

gl or. ib.
ex Isido.

¶ 3 Præterea, Peccatum mortale non solum retrahit à perfectione, sed etiam à præcepto. Sed timor non retrahit à præcepto, sed solum à perfectione: quia super illud Deut. 20. Quis est homo formidolosus, & corde pauido, &c. dicit * gloss. Docet non posse quem-

ibid.

quemquam professionem contemplationis, vel militiæ spiritualis accipere, qui adhuc nudari terrenis operibus pertimescit. Ergo timor non est peccatum mortale.

SED contra est, quòd pro solo peccato mortali debetur poena inferni, quæ tamen debetur timidis, secundum illud Apocal. 21. Timidis, & incredulis, & execratis, &c. pars erit in stagno ignis, & sulphuris, quod est mors secunda. Ergo timiditas est peccatum mortale.

RESPONDEO dicendum, quòd sicut supra dictum * est, timor peccatum est secundum quod est inordinatus, prout scilicet refugit quod non est secundum rationem refugiendum. Hæc autem inordinatio timoris quandoque quidem consistit in solo appetitu sensitivo, non superueniente consensu rationalis appetitus: & sic non potest esse peccatum mortale, sed solum veniale. Quandoque verò huiusmodi inordinatio timoris pertingit usque ad appetitum rationalem, qui dicitur voluntas, quæ ex libero arbitrio refugit aliquid non secundum rationem: & talis inordinatio timoris quandoque est peccatum mortale, quandoque veniale. Si enim aliquis propter timorem, quo refugit periculum mortis, vel quodcumque aliud temporale malum, sic dispositus est ut faciat aliquid prohibitum, vel prætermittat aliquid quod est præceptum in lege diuina: talis timor est peccatum mortale. Alioquin erit peccatum veniale.

ar. i. hu.
iis q.

Ad primum ergo dicendum, quòd ratio illa procedit de timore, secundum quod consistit in sensualitate.

Ad secundum dicendum, quòd etiam gloss. illa potest intelligi de timore in sensualitate existente. Vel potest melius dici, quòd ille toto corde terretur, cuius animum timor vincit irreparabiliter. Potest autem contingere quòd etiam si timor sit peccatum mortale, non tamen aliquis ita obstinatè terretur, quin persuasionibus reuocari possit: sicut quandoque aliquis

mortaliter peccans, concupiscentiæ consentiendo, reuocatur, ne opere impleat quod proposuit facere.

Ad tertium dicendum, quod gloss. illa loquitur de timore reuocante hominem à bono, quod non est de necessitate præcepti, sed de perfectione consilij. Talis autem timor non est peccatum mortale, sed quandoque veniale, quandoque etiam non est peccatum: putata, cum aliquis habet rationabilem causam timoris.

ARTIC. IV.

Vtrum timor excuset à peccato?

637

ar. 1. hu-
ius q.

AD quartum sic proceditur. Videtur, quod timor non excuset à peccato. Timor enim est peccatum, ut * dictum est. Sed peccatum non excusat à peccato, sed magis aggrauat ipsum. Ergo timor non excusat à peccato.

¶ 2. Præterea, Si aliquis timor excusat à peccato, maxime excusaret timor mortis, qui dicitur cadere in constantem virum. Sed hic timor non videtur excusare: quia cum mors ex necessitate imminet omnibus, non videtur esse timenda. Ergo timor non excusat à peccato.

¶ 3. Præterea, Omnis timor aut est mali temporalis, aut spiritualis. Sed timor mali spiritualis non potest excusare peccatum, quia non inducit ad peccandum, sed magis retrahit à peccato. Timor etiam mali temporalis non excusat à peccato: quia sicut Philof. * dicit in 3. Ethicor. inopiam non oportet timere, neque ægritudinem, neque quæcumque non à propria malitia procedunt. Ergo videtur quod timor nullo modo excuset à peccato.

c. 6. ante
med. 1. 5.

1. q. 1. ca.
Cõstat.

SED contra est, quod dicitur in * Decre. 1. quæst. 1. Vim passus & inuitus ab hæreticis ordinatus, colorem habet excusationis.

ar. 1. hu-
ius q.

RESPONDEO dicendum, quod sicut supra * dictum est, timor in tantum habet rationem peccati, in quantum est contra ordinem rationis. Ratio autem iudicat quædam mala esse magis alijs fugienda. Et ideo quicumque ut fugiat mala quæ secundum rationem sunt

sunt magis fugienda, non refugit mala quæ sunt minus fugienda: non est peccatum. Sicut magis est fugienda mors corporalis, quam amissio rerum temporalium. Vnde si quis propter timorem mortis, latronibus aliquid promitteret aut daret, excusaretur à peccato; quod incurteret, si sine causa legitima, prætermisisset bonis, quibus esset magis dandum, peccatoribus largiretur. Si autem aliquis per timorem fugiens mala, quæ secundum rationem sunt minus fugienda, incurrat mala quæ secundum rationem sunt magis fugienda: non posset totaliter à peccato excusari, quia timor talis inordinatus esset. Sunt autem magis timenda mala animæ, quam mala corporis; corporis autem magis, quam mala exteriorum rerum. Et ideo si quis incurrat mala animæ, id est peccata, fugiens mala corporis, puta, flagella vel mortem; aut mala exteriorum rerum, puta, damnum pecuniæ; aut si sustineat mala corporis, ut vitet damnum pecuniæ: non excusatur totaliter à peccato. Diminuitur tamen secundum aliquid, eius peccatum, quia minus voluntarium est quod ex timore agitur. Imponitur enim homini quædam necessitas aliquid faciendi propter timorem imminens. Vnde Philosophus* huiusmodi quæ ex timore fiunt, dicit esse non simpliciter voluntaria, sed mixta ex voluntario & inuoluntario.

Ad primum ergo dicendum, quod timor non excusat ex ea parte, qua est peccatum, sed ex ea parte, qua est inuoluntarium.

Ad secundum dicendum, quod licet mors omnibus imminet ex necessitate, tamen ipsa diminutio temporalis vitæ est quoddam malum, & per consequens timendum.

Ad tertium dicendum, quod secundum Stoicos, qui ponebant bona temporalia non esse hominis bona, sequitur ex consequenti, quod mala temporalia non sint hominis mala, & per consequens nullo modo timenda. Sed secundum * August. in lib. de liber. arbit.

li. 2. et h. c. 1. statim post prin. 10. 5

li. 2. c. 18. c. 19. 10.

arbit. huiusmodi temporalia sunt minima bona: quod etiam Peripatetici senserunt. Et ideò contraria eorum sunt quidem timenda, non tamen multum, vt pro eis recedatur ab eo quod est bonum secundum virtutem.

QVÆST. CXXVI.

De intimiditate, in duos articulos diuisa.

D E inde considerandum est de vitio intimiditatis.

¶ Et circa hoc queruntur duo.

¶ Primo, vtum intimidum esse, sit peccatum?

¶ Secundo, vtum opponatur fortitudini?

ARTIC. I.

Vtrum intimidus sit peccatum?

638

A D primum sic proceditur. Videtur, quòd intimiditas non sit peccatum. Quod enim ponitur in commendationem viri iusti, non est peccatum. Sed in commendationem viri iusti dicitur Prouer. 28. Iustus quasi leo confidens absque terrore erit. Ergo esse impavidum non est peccatum.

li. 3. c. 6.
à medio,
som. 5.

¶ 2 Præterea, Maximum terribilium est mors, secundum Philosophum * in 3. Ethicor. Sed nec mortem oportet timere: secundum illud Matth. 10. Nolite timere eos qui occidunt corpus, &c. Nec etiã aliquid quod ab homine posset inferri: secundum illud Isa. 51. Quis tu? vt timeas ab homine mortali? Ergo impavidum esse non est peccatum.

ar. princ.
arg. 2.
li. 4. c. 28
in princ.
som. 5.

¶ 3 Præterea, Timor ex amore nascitur, vt supra habitum est *. Sed nihil mundanum amare pertinet ad perfectionem virtutis: quia vt August. dicit * in 24. de ciuitate Dei, Amor Dei vsque ad contemptum sui facit ciues ciuitatis celestis. Ergo nihil humanum formidare, videtur non esse peccatum.

S E D contra est, quod de iudice iniquo dicitur Luc. 18. quòd nec Deum timebat, nec hominem reuerbatur.

R E S P O N D E O dicendum, quòd quia timor

ex